

Versterken van de basisvaardigheden

Aan de slag met lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden
2025-2030

Voorwoord

Elke dag worstelen mensen met alledaagse dingen. Een buurvrouw die moeite heeft met het invullen van formulieren of een vader die zijn kinderen niet kan helpen met hun huiswerk. Dit zijn geen uitzonderingen; in Midden-Drenthe hebben ongeveer 5500 inwoners (16+) moeite met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden. Hierdoor kunnen ze niet goed meedoen in onze samenleving.

Gelukkig helpen al veel organisaties in Midden-Drenthe deze inwoners hun basisvaardigheden te verbeteren. Denk aan het Taalhuis van Welzijnswerk, de cursussen digitale vaardigheden in de Bibliotheek, de lessen van het Drenthe College en de Taaloefenwerkplaats van Humanitas. Een stevig lokaal netwerk is essentieel, zodat er een passend aanbod is voor iedereen die wil leren.

Ik heb veel respect voor de inwoners die zelf de stap zetten om hun basisvaardigheden te versterken. Dat vraagt moed, maar het levert veel op, voor jezelf en je omgeving. Met betere basisvaardigheden groeit je zelfvertrouwen, vind je makkelijker een baan en kun je je kinderen beter helpen met school. Het is de weg naar meedoen in de samenleving.

Samen zorgen we ervoor dat iedereen de kans krijgt om te leren en te groeien. Midden-Drenthe wordt mooier als iedereen mee kan doen.

Rieja Raven

Wethouder

Inhoud

1. Basisvaardigheden in Midden-Drenthe	4
2. Ambitie	6
3. Doelen	7
4. Monitoring.....	10
5. Financiën	11

In de achtergrondinformatie (bijlage) staat meer over doelgroepen, cijfers en wettelijke kaders.

1. Basisvaardigheden in Midden-Drenthe

In Midden-Drenthe willen we dat onze inwoners actief mee kunnen doen in de samenleving. Niet alle inwoners lukt dat, omdat ze moeite hebben met lezen, schrijven of rekenen. Daardoor hebben ze ook vaak moeite met digitale vaardigheden. Taal, rekenen en digitale vaardigheden noemen we de basisvaardigheden. Als je moeite hebt met de basisvaardigheden, kun je moeilijk meedoen in de samenleving.

De basisvaardigheden gebruik je de hele dag. Bijvoorbeeld om:

- je (klein)kinderen voor te lezen
- een verjaardagskaart te schrijven
- je wisselgeld na te tellen
- de bijsluiter van medicijnen te begrijpen
- te reizen met het openbaar vervoer
- een e-mail te sturen.

In Midden-Drenthe heeft 11% van de inwoners tussen 16 en 65 jaar moeite met taal en/of rekenen. Onder 66-plussers komt moeite met de basisvaardigheden nog vaker voor. Landelijk heeft 39% van de 66-plussers moeite met lezen en schrijven. Dat betekent dat in totaal ongeveer 5500 inwoners van 16 jaar en ouder laaggeletterd zijn.

Laaggeletterdheid

Mensen die moeite hebben met de basisvaardigheden noemen we ook wel laaggeletterd. Laaggeletterden kunnen wel lezen en schrijven, alleen niet goed genoeg om helemaal mee te doen in de samenleving. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden, zoals omgaan met computers, telefoons of betaalautomaten.

Het taalniveau zegt iets over hoe goed je kunt lezen en schrijven. Vanaf taalniveau 2F kun je zelfstandig meedoen in onze samenleving. Iemand die vmbo of mbo-niveau 2 of 3 afrondt, zit op taalniveau 2F. Als je het taalniveau 2F nog niet beheerst, ben je laaggeletterd.

Dagelijks leven

Mensen die moeite hebben met de basisvaardigheden hebben vaak ook andere problemen.

- Ze ontvangen 3x vaker een bijstandsuitkering.
- Ze hebben meer moeite met het vinden en houden van werk.
- Ze doen minder vaak vrijwilligerswerk.
- Ze hebben minder vertrouwen in anderen.
- Ze zijn vaker minder gezond en sterven eerder.
- Hun kinderen presteren minder goed op school. Deze kinderen hebben een grotere kans om zelf ook laaggeletterd te worden.
- De helft van de mensen met financiële problemen heeft moeite met de basisvaardigheden.
- Een kwart van de langdurig werklozen heeft moeite met de basisvaardigheden.

NT1 en NT2

Mensen met beperkte basisvaardigheden kunnen we verdelen in twee groepen:

- Mensen met Nederlands als eerste taal (moedertaal). Deze groep heet ook wel NT1. Ook Nederlanders van wie de ouders een migratieachtergrond hebben horen hierbij.
- Mensen met Nederlands als tweede taal. Deze groep heet ook wel NT2.

In Midden-Drenthe zijn ongeveer vijf keer zoveel NT1'ers als NT2'ers die moeite hebben met de basisvaardigheden.

Werkenden

In Midden-Drenthe hebben veel mensen met beperkte basisvaardigheden een baan. Op hun werk hebben ze bijvoorbeeld moeite met het aanvragen van vrije dagen of het volgen van veiligheidsinstructies.

Groeiende groep

De groep mensen met beperkte basisvaardigheden groeit. Dat heeft drie oorzaken:

- We worden steeds ouder. Ouderen hebben vaker moeite met lezen en schrijven.
- Er komen meer mensen naar Nederland die in hun eigen land ook laaggeletterd zijn. Veel van hen komen uit oorlogsgebieden en hebben weinig onderwijs gehad. In andere landen is onderwijs niet voor iedereen vanzelfsprekend.
- Steeds meer jongeren verlaten school met beperkte basisvaardigheden. Meer dan een kwart van de jongeren heeft onvoldoende basisvaardigheden om zelfstandig mee te doen in de maatschappij.

Schaamte

Als iemand goed Nederlands spreekt en hier naar school is gegaan, denken we snel dat die persoon goed kan lezen, schrijven en rekenen. Mensen durven er vaak niet naar te vragen. Laaggeletterden vertellen het zelf ook niet snel aan anderen. Ze vermijden situaties waar lezen en schrijven nodig is. Ze schamen zich en verbergen het. Vaak zelfs voor hun familie en vrienden.

Ze gaan niet aan de slag met de basisvaardigheden door schaamte, slechte ervaringen met leren of school, of omdat ze het nut er niet van inzien. Ze willen liever werken aan problemen waar ze dagelijks mee te maken hebben, zoals schulden of fysieke klachten.

Persoonlijke doelen

Deelnemers hebben vaak een persoonlijk doel. Dat kan heel verschillend zijn. Bijvoorbeeld:

- Ik wil beter omgaan met brieven van de overheid en belangrijke post.
- Ik wil beter met mijn geld omgaan.
- Ik wil mijn kind kunnen voorlezen.
- Ik wil beter omgaan met mijn computer, tablet of smartphone.
- Ik wil leren solliciteren en mezelf presenteren.
- Ik wil zelfstandiger worden en meer taken zonder hulp doen.

2. Ambitie

Inwoners van Midden-Drenthe kunnen basisvaardigheden ontwikkelen om actief mee te doen in de samenleving.

Hiermee werken we aan de volgende maatschappelijk effecten:

- Inwoners ervaren meer regie over hun eigen leven.
- Inwoners ervaren dat zij onderdeel uitmaken van de samenleving.
- Inwoners ervaren meer kansen op de arbeidsmarkt.
- Inwoners voelen zich gezonder.
- Inwoners ervaren meer controle over hun financiële situatie.
- Inwoners met opvoedtaken ervaren dat zij jeugdigen kunnen ondersteunen bij het leren en ontwikkelen van de basisvaardigheden.

Passend aanbod

Bij een activiteit leer je beter lezen, spreken, schrijven, rekenen of omgaan met computers en internet. Wij willen dat de activiteiten passen bij wat je wilt leren. En dat de activiteiten goed aansluiten op elkaar. Zo kunnen steeds meer inwoners zelfstandig en actief meedoen in de samenleving.

Advies

De inwoner krijgt een goed advies over de activiteit die bij hem past. Het maakt daarvoor niet uit bij welke organisatie hij aanklopt. Hij vindt snel de juiste activiteit. Daar leert hij wat hij wil leren.

Samenwerking

We willen de lokale samenwerking verder versterken. Welzijnswerk, Drenthe College, Biblionet, Stichting Lezen en Schrijven en gemeente werken samen in de Stuurgroep Educatie. De stuurgroep zoekt actief verbinding met andere lokale partners, zoals Humanitas en onderwijs.

Communicatie en ondersteuning

We willen heldere informatie die voor iedereen begrijpelijk is. Daarnaast ondersteunen we onze inwoners die hier moeite mee hebben. Bijvoorbeeld met cliëntondersteuning, sociaal raadsliden en het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO).

3. Doelen

We hebben de volgende doelen voor de komende periode.

Jaarlijks nemen 10 nieuwe NT1-deelnemers deel aan het aanbod.

We richten ons op laaggeletterde inwoners met Nederlands als moedertaal (NT1). We bereiken nu vooral mensen met een andere moedertaal (NT2), terwijl zij maar een klein deel van de laaggeletterden in Midden-Drenthe vormen. Het is moeilijker om NT1-ers te bereiken door schaamte, slechte ervaringen met leren, gebrek aan zelfvertrouwen of omdat ze niet weten welke mogelijkheden er zijn.

Het aantal deelnemers aan volwasseneducatie blijft minimaal gelijk.

NT1-deelnemers zijn moeilijker te bereiken en hebben specifieke leervragen. Daarom kunnen we minder vaak in grote groepen werken. Vrijwilligers, docenten en coördinatoren kunnen daardoor minder mensen begeleiden. Daarom willen we meer vrijwilligers inzetten en beter samenwerken met andere activiteiten in het sociaal domein. We willen dat alle laaggeletterde inwoners met een leerwens een passend aanbod krijgen.

Van alle deelnemers hebben we de persoonlijke doelen in beeld, en monitoren de voortgang daarop tussentijds en bij afsluiting van een traject.

Deelnemers van een cursus basisvaardigheden hebben vaak een persoonlijk doel. Bijvoorbeeld:

- Ik wil beter met mijn geld omgaan.
- Ik wil de berichten in de school-app beter begrijpen.
- Ik wil werkinstructies en veiligheidsinstructies begrijpen.
- Ik wil leren solliciteren en mezelf presenteren.
- Ik wil zelfstandiger worden en meer taken zonder hulp doen.

We zoeken een passend aanbod en volgen de voortgang.

Het aantal inwoners dat aangeeft meer kennis en vaardigheden te hebben stijgt met 10%.

De kwaliteit van ons aanbod is goed en richt zich op de leerdoelen van de deelnemer. Het gaat niet alleen om lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Het verbeteren van basisvaardigheden is geen doel op zich. Het helpt mensen actiever mee te doen in de samenleving. Dit heeft een positieve invloed op bijvoorbeeld werk, armoede, gezondheid, sociale inclusie en zelfredzaamheid.

Het aantal deelnemers dat een volgende stap zet in de doorgaande leerlijn neemt toe met 10%.

Deelnemers starten met een activiteit op basis van hun leerwens. Dit kan beginnen met sociale activering (informeel), laagdrempelige educatie op eigen niveau (non-formeel) of educatie voor een certificaat of diploma (formeel). De overstap tussen de verschillende activiteiten is zo klein mogelijk. Iedereen met beperkte basisvaardigheden kan blijven leren.

Jaarlijks bezoeken we twee werkgevers uit Midden-Drenthe om aandacht te vragen voor de basisvaardigheden en stimuleren ze om actief aan de slag te gaan.

De meeste NT1-ers met beperkte basisvaardigheden in Midden-Drenthe hebben een baan. Om hen te bereiken, werken we samen met werkgevers. We richten ons op beroepen waar beperkte basisvaardigheden vaak voorkomen, zoals schoonmakers, hulpkrachten in de bouw en industrie, productiemachinebedieners en hulpkrachten in de landbouw. We werken daarbij samen in de Arbeidsmarktregio Drenthe.

We werken aan bewustwording over beperkte basisvaardigheden binnen het brede sociaal domein. We sluiten daarvoor jaarlijks aan bij twee lokale partners of dorpsinitiatieven.

Beperkte basisvaardigheden hangen samen met andere problemen zoals schulden, gezondheid en ontwikkelingsachterstand bij kinderen. Daarom maken we verbinding met professionele organisaties, vrijwilligersorganisaties en dorpsinitiatieven in het sociaal domein. We maken hen bewust van het probleem en laten zien wat het hen oplevert om bij te dragen. We vragen hen om actief te signaleren en door te verwijzen. We gaan als gemeente ook actiever doorverwijzen.

Taalambassadeurs/ervaringsdeskundigen spelen hierbij een belangrijke rol. Door te laten zien hoe zij hun schaamte hebben omgezet in kracht, hopen we anderen te inspireren hetzelfde te doen.

We verzorgen ons aanbod basisvaardigheden zo dicht mogelijk bij de deelnemer.

Waar mogelijk geven we cursussen dicht bij de inwoner. Zo maken we het makkelijker om mee te doen. Beschikbaarheid van vrijwilligers, de verwachte vraag en financiën spelen hierbij een rol.

Jaarlijks onderzoeken we minimaal één nieuwe methode gericht op het bereiken van inwoners met beperkte basisvaardigheden of het verbeteren van ons aanbod.

We willen meer mensen bereiken en beter inspelen op hun leervraag. Daarom onderzoeken we nieuwe mogelijkheden door actieonderzoek.

We communiceren zoveel mogelijk in begrijpelijke taal.

We communiceren in begrijpelijke taal. We willen dat inwoners leren om informatie te begrijpen, maar we weten dat we niet iedereen met beperkte basisvaardigheden bereiken met ons leeraanbod. Daarom maken we belangrijke informatie begrijpelijk voor iedereen.

Preventie

We zorgen ervoor dat volwassenen hun basisvaardigheden kunnen verbeteren. Maar we willen ook voorkomen dat jongeren met beperkte basisvaardigheden van school komen.

0-4 jaar (kinderopvang)

We willen dat alle kinderen de kans krijgen om zich goed te ontwikkelen. De eerste jaren zijn extra belangrijk. Daarom stimuleren we activiteiten voor jonge kinderen, zoals voorschoolse educatie, BoekStart (bibliotheek, kinderopvang en consultatiebureau) en Voorlezen (Humanitas).

4-18 jaar (onderwijs)

Het onderwijs is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de basisvaardigheden van kinderen van 4 tot 18 jaar. We zien dat jongeren steeds minder goed lezen en minder plezier hebben in lezen. Het Rijk investeert hierin met het Masterplan Basisvaardigheden. Ook de gemeente helpt het onderwijs hierbij, bijvoorbeeld met de Bibliotheek op school en de Lokale Educatieve Agenda (LEA).

18-27 jaar (jongeren zonder startkwalificatie)

We moedigen jongeren zonder startkwalificatie aan om weer naar school te gaan. Dat vergroot hun kansen op de arbeidsmarkt. Voor deze jongeren is er het Doorstroompunt. Zij helpen jongeren om weer onderwijs te volgen. Als dat niet lukt, begeleiden zij de jongere naar werk of een andere dagelijkse activiteit. Deze jongeren kunnen ook gebruikmaken van volwasseneneducatie (18+) om hun basisvaardigheden te verbeteren.

4. Monitoring

Elk jaar maken we samen met lokale partners een activiteitenplan. Hierin bepalen we de acties voor dat jaar om onze doelen te bereiken. We monitoren regelmatig en passen aan waar nodig.

Bereik

Per activiteit houden we bij:

- het aantal deelnemers (NT1 en NT2)
- hoeveel deelnemers beginnen en stoppen
- hoeveel deelnemers doorstromen naar een volgende activiteit (doorgaande leerlijn).

Impact

We willen weten wat onze activiteiten opleveren in het dagelijks leven van de deelnemer. Daarvoor gebruiken we een maatschappelijke impactmeting. Deze meting kijkt naar wat het aanbod doet voor gezondheid, sociale inclusie, geldzaken en werk.

Persoonlijke leervraag

We bespreken de persoonlijke leervraag van elke deelnemer. We volgen de voortgang en kijken of de deelnemer verder wil leren.

Bewustwording

We houden bij hoeveel organisaties en werkgevers we hebben bezocht. Bij de aanmelding van een deelnemer kijken we of de deelnemer is doorverwezen door een lokale partner of werkgever.

Kwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs controleert regelmatig de kwaliteit van de cursussen van Drenthe College. In 2023 ontving Taalhuis Midden-Drenthe een kwaliteitscertificaat van CBCT. Dit betekent dat het Taalhuis aan de kwaliteitsnormen voldoet. Het certificaat is vier jaar geldig.

Communicatie

Een testgroep kijkt of onze website en brieven duidelijk zijn. De testgroep bestaat uit inwoners die moeite hebben met lezen en schrijven. De gemeente krijgt ook een Meldpunt Onduidelijke Taal. Inwoners kunnen daar melden welke informatie onduidelijk is.

5. Financiën

Begroting 2025-2030

Budget	Doel	2025	2026	2027	2028	2029	2030
WEB-middelen (Rijk)	Opleidingen educatie en coördinatie taalhuis	130.000	115.000	115.000	115.000	115.000	115.000
Subsidie Welzijnswerk	Coördinatie taalhuis, aanbod basisvaardigheden, bewustwording	135.000	139.725	144.615	149.676	154.915	160.338
Subsidie Biblionet	Aanbod digitale vaardigheden en preventieve inzet (dBos, BoekStart)	165.000	170.775	176.752	182.938	189.341	195.968
Lokaal onderwijsbeleid	Ontwikkelen initiatieven bereik en passend aanbod		7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal		430.000	433.000	443.867	455.114	466.756	478.806

Tabel 1 Begroting aanpak basisvaardigheden 2025-2030.

Toelichting

WEB-middelen

Contactgemeente Emmen (Arbeidsmarktregio Drenthe - AMRD) krijgt geld voor de Wet educatie beroepsonderwijs (WEB) voor educatie. Met dit WEB-budget kopen we regionaal opleidingen in bij DC-Terra en Alfa College. Een deel van dit budget gaat naar de coördinatie van het Taalhuis.

Vervolgaanpak laaggeletterdheid

Contactgemeente Emmen krijgt jaarlijks budget voor de landelijke aanpak laaggeletterdheid. In het regionale plan bepalen de AMRD-gemeenten samen hoe ze dit geld gebruiken. Bijvoorbeeld voor een regionale taalhuisdocent, monitoring of ondersteuning van taalambassadeurs.

Subsidie Welzijnswerk

Welzijnswerk coördineert het Taalhuis in onze gemeente. Ze zorgen voor voldoende passend aanbod. Ze werken actief aan het bereiken van deelnemers, en maken werkgevers en organisaties bewust van de doelgroep.

Subsidies Biblionet

Biblionet krijgt subsidie voor cursussen digitale vaardigheden en aansluiting bij ons taalnetwerk. Ze dragen bij aan preventie met BoekStart in de kinderopvang en het consultatiebureau en met de Bibliotheek op school.

Lokaal onderwijsbeleid

We willen meer mensen bereiken en ons aanbod verbeteren. We zorgen voor meer bewustwording en een positieve beeldvorming op dit thema. En we zorgen voor passend aanbod dat aansluit bij de persoonlijke leerdoelen van de deelnemers. Vanuit het budget Lokaal Onderwijsbeleid onderzoeken we nieuwe mogelijkheden om dit te doen.

Werkgevers

Voor werkgevers zijn verschillende landelijke subsidies beschikbaar, zoals de Opleidings- en Ontwikkelingsfondsen. Daarmee kunnen werkgevers aan de slag met basisvaardigheden op de werkvloer. In contact met werkgevers wijzen we hen op deze mogelijkheden.